

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 27 września 2011 r.

BM-1-071-439/11/3

DL-P-I-071-104/11

dot. BPS/DSK-043-3973/11

J. Kuciński
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Apłyzeta dn. 29.09.11
nr. 8889 podpis. J.

Pani

Grażyna Anna Sztark

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Senatowa Pani Grażyna Sztark,

W związku z oświadczeniem pana senatora Henryka Woźniaka złożonym podczas 82 posiedzenia Senatu RP, przekazanym przy piśmie z dnia 9 sierpnia 2011 r., BPS/DSK-043-3973/11, dotyczącym wysokości kar za wykroczenia i przestępstwa popełnione w ruchu drogowym, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Represja karna wobec osób naruszających zasady bezpieczeństwa w komunikacji stanowi istotny instrument oddziaływania na postawy społeczne, niezbędny wobec powszechności i specyfiki zagrożeń związanych z takimi zachowaniami oraz uzasadnionej interesem społecznym konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa w komunikacji.

W obowiązującym stanie prawnym zachowania skierowane przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji penalizowane są przepisami Rozdziału XXI Kodeksu karnego, grupującego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art. 173 – 180 k.k.) oraz przepisami Rozdziału XI Kodeksu wykroczeń, obejmującego wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (art. 84 – 103 k.w.).

Zgodnie z treścią art. 177 § 1 k.k. ten kto naruszając, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powoduje nieumyślnie wypadek, w którym inna osoba odniosła obrażenia ciała określone w art. 157 § 1 k.k., podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli zaś następstwem wypadku

jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 (art. 177 § 2 k.k.). W przypadku wymierzenia sprawcy wypadku komunikacyjnego kary pozbawienia wolności w wymiarze pozwalającym sądowi na warunkowe zawieszenie jej wykonania, tj. do 2 lat, i skorzystania przez sąd z dobrodziejstwa tej instytucji, na podstawie art. 71 § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. sąd może takiemu sprawcy wymierzyć grzywnę w wysokości od 10 do 270 stawek dziennych, przy czym stawka dzienna nie może być niższa od 10 złotych, ani też przekraczać 2 000 złotych.

Poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa w ruchu drogowym wywołują osoby prowadzące pojazd w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających. Dlatego problematyka skutecznego ścigania czynów godzących w bezpieczeństwo w komunikacji, popełnianych przez osoby, które kierując pojazdami znajdują się w takim stanie, należy obecnie do najbardziej istotnych zagadnień polityki karnej, zarówno ze względu na skalę tego rodzaju przestępczości, jak i rozmiar negatywnych skutków społecznych, jakie z niej wynikają.

Obowiązujące przepisy zawierają szereg rozwiązań umożliwiających sądom orzekanie, w stosunku do osób uczestniczących w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających, kar i środków karnych adekwatnych do ciężaru tych czynów oraz potrzeb w zakresie generalnej, jak i indywidualnej prewencji.

Prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, stanowi przestępstwo zagrożone grzywną, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do lat 2 (art. 178a § 1 k.k.). Prowadzenie w takim stanie lub pod wpływem takiego środka, na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania, innego pojazdu niż pojazd mechaniczny (np. roweru), również może skutkować wymierzeniem sprawcy, oprócz kar nieizolacyjnych, kary pozbawienia wolności w wymiarze do jednego roku (art. 178a § 2 k.k.).

W przypadkach, w których znajdujący się w stanie nietrzeźwości albo pod wpływem środka odurzającego uczestnik ruchu spowoduje wypadek lub katastrofę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym albo spowoduje bezpośrednio

niebezpieczeństwo takiej katastrofy, sąd zobowiązany jest, zgodnie z treścią art. 178 § 1 k.k., orzec karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo, w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę. Tym samym za czyny tego rodzaju możliwe jest wymierzenie nawet tak surowej kary, jak 15 lat pozbawienia wolności, np. wobec sprawcy, który w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego sprowadził katastrofę w ruchu komunikacyjnym, zagrażającą życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach.

Prewencyjne oddziaływanie skazania za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego albo przez sprawcę, który zbiegł z miejsca zdarzenia, niewątpliwie wzmacnia orzekany obligatoryjnie w takich wypadkach środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych albo pojazdów mechanicznych określonego rodzaju (art. 42 § 2 k.k.). Zakaz prowadzenia pojazdów, który orzekany jest w latach, musi być orzeczony na okres nie krótszy od roku, a może być orzeczony nawet na 10 lat (art. 43 § 1 pkt 1 k.k.). W niektórych wypadkach Kodeks karny przewiduje ponadto orzekanie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze (art. 42 § 3 i 4 k.k.).

Istotną zmianę przepisów Kodeksu karnego, zaostrzającą w tym zakresie dotychczasowe unormowania, wprowadziła *ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. – o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 40, poz. 227), która w zakresie przepisów odnoszących się do bezpieczeństwa w ruchu drogowym weszła w życie w dniu 1 lipca 2010 r.

Obecnie, zgodnie z treścią art. 42 § 3 k.k., sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze w stosunku do znajdujących się w chwili czynu w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegłych z miejsca zdarzenia sprawców przestępstwa określonego w art. 177 § 2 k.k. (spowodowanie wypadku w komunikacji, z następstwem w postaci śmierci innej osoby lub ciężkiego uszczerbku na jej zdrowiu), w art. 355 § 2 k.k. (spowodowanie wypadku w komunikacji z takim samym następstwem, popełniony przez żołnierza), a także sprawców przestępstwa określonego w art. 173 k.k. (spowodowanie katastrofy w komunikacji), którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej

zdrowiu, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

Orzeczenie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze w sytuacjach opisanych w powyższym przepisie ma zatem charakter względnie obligatoryjny, a nie fakultatywny, jak miało to miejsce przed wejściem w życie powołanej nowelizacji.

Bezwzględnie obligatoryjne jest natomiast orzeczenie przez sąd zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze w razie ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w art. 42 § 3 k.k.

Wskazana wyżej nowelizacja wprowadziła do porządku prawnego także kwalifikowany typ przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. Stypizowany w § 4 art. 178a k.k. nowy typ czynu zabronionego przewiduje, że jeżeli sprawca czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173 k.k., art. 174 k.k., art. 177 k.k. lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Niezależnie od znacznego podwyższenia sankcji grożącej sprawcom po raz kolejny nie stosującym się do nakazu trzeźwości w ruchu komunikacyjnym, dalsze obostrzenie ich odpowiedzialności wynika z przewidzianych w powołanej nowelizacji zmian części ogólnej Kodeksu karnego. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 58 § 4 k.k. i art. 69 § 4 k.k. wyłączona została możliwość orzekania za czyny z art. 178a § 4 k.k. kar wolnościowych na podstawie art. 58 § 3 k.k., a orzekanie za nie kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania stało się zasadą, od której odstępstwo może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Omawiana nowelizacja przewiduje również inne zmiany przepisów, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Zmiany te związane są z utworzeniem Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, na rzecz którego, zgodnie z nowym brzmieniem art. 47 § 1 k.k., w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone

w art. 173 k.k., art. 174 k.k., art. 177 lub art. 355 k.k., jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd może orzec nawiązkę w wysokości do 100 000 złotych.

W razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a k.k., art. 179 k.k. (dopuszczenie do ruchu niebezpiecznego pojazdu) lub art. 180 k.k. (pełnienie czynności związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu pojazdów mechanicznych przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego) sąd może z kolei orzec na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w wysokości nie przekraczającej 60 000 złotych.

Minister Sprawiedliwości nie ma bezpośredniego wpływu na wysokość i rodzaj kar orzekanych wobec sprawców przestępstw i wykroczeń drogowych. Wymierzanie kar i środków karnych należy do sądów, a czynności z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli. Na sądowy wymiar kary wpływa szereg czynników wynikających z określonych kodeksowo dyrektyw, w szczególności rodzaj i stopień naruszenia ciążących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw, sposób zachowania sprawcy, ale także sposób życia sprawcy przed popełnieniem czynu i zachowanie po jego popełnieniu, a zwłaszcza podjęcie starań o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości. Na wymiar kary wobec sprawcy czynu zabronionego ma również wpływ zachowanie pokrzywdzonego, w wypadku zdarzeń drogowych niejednokrotnie przybierające postać przyczynienia się do skutku.

Najsurowszą karą, jaką sąd może wymierzyć za wykroczenia z rozdziału XI Kodeksu wykroczeń, grupującego wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, jest – w wypadkach przewidzianych w ustawie – kara aresztu w wymiarze od 5 do 30 dni (np. art. 86 § 2 k.w., art. 87 § 1 i 2 k.w.), poza tym możliwe jest wymierzenie kary ograniczenia wolności (do 30 dni) (np. art. 85 § 1 i 2 k.w., art. 86 § 2 k.w.) oraz grzywny, której maksymalna wysokość, o ile przepisy określające poszczególne typy wykroczeń nie stanowią inaczej, wynosi 5.000 zł.

W postępowaniu mandatowym za czyny tego rodzaju uprawniony organ może mandatem nałożyć grzywnę w wysokości do 500 złotych, zaś w przypadku gdy czyn

wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy (art. 9 § 1 k.w.), w wysokości do 1 000 złotych (art. 96 § 1 k.p.s.w.).

Zauważyć również należy, że w drodze mandatu karnego nie nakłada się grzywny za wykroczenia, za które należałoby orzec środek karny (art. 96 § 2 k.p.s.w.), w przypadku zaś wykroczeń drogowych popełnionych przez sprawcę znajdującego się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka możliwe obligatoryjne jest orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, a w szczególności niedawno wprowadzone, wskazane wcześniej zmiany zaostrzające odpowiedzialność karną sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, za przedwczesne należy uznać podejmowanie kolejnych działań legislacyjnych zmierzających do modyfikacji przepisów normujących odpowiedzialność tej kategorii sprawców.

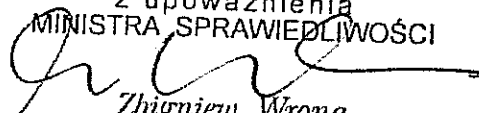
Równocześnie uprzejmie informuję, że opracowanie reformy prawa wykroczeń stanowi jedno z zamierzeń działającej przy Ministrze Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która dla jego realizacji powołała specjalny zespół, w którego pracach uczestniczyć będą, oprócz członków Komisji Kodyfikacyjnej, pracownicy naukowi specjalizujący się w problematyce prawa wykroczeń.

W oparciu o wypracowane przez Komisję Kodyfikacyjną założenia reformy przygotowane zostaną konkretne zapisy normatywne, przybierające bądź postać nowej kodyfikacji materialnego prawa wykroczeń, zastępującej obecny, niemal od 40 lat obowiązujący kodeks, bądź kompleksowej nowelizacji obecnej ustawy.

Jak można zasadnie oczekiwać, w toku tych prac istotna uwaga zostanie poświęcona problematyce wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, prowadząc do wypracowania rozwiązań odpowiadających współczesnym potrzebom w zakresie efektywnego przeciwdziałania zachowaniom zagrażającym bezpieczeństwu uczestników ruchu drogowego.

Z upoważnienia

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU